

Rahoittaja: Alli Paasikivi –säätio

Tutkimus: ”

Group-based parenting program “Incredible Years” to improve children’s mental health in families with child protection services or social services contact - Ryhmäpohjainen Ihmeelliset vuodet – vanhemmuusohjelma lastensuojelun avohuollon sekä sosiaalihuollon piirissä olevien lasten mielenterveyden parantamiseksi ja vanhemmuuden tukemiseksi”

Päätös: 25.4.2016 (21 000 e)

Tutkija: KM Piia Karjalainen, Mesikukantie 1 F 37, 01300 Vantaa

Työn suorituspaikka: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Lasten ja nuorten mielenterveysyksikkö (työskentelypaikka) / Helsingin yliopisto, Doctoral Program of Population Health

Alli Paasikiven säätio on myöntänyt minulle työskentelyapurahan väitöskirjatutkimustani varten sekä keväällä 2015 että keväällä 2016. Olenkin työskennellyt näiden apurahojen avulla täysipäiväisesti toukokuusta 2015 alkaen.

Säätiön avustuksen käyttö

Säätiön apuraha on käytetty täysimääräisesti tutkijan palkkakuluihin.

Tutkimuksen eteneminen

Loppukeväällä ja kesällä 2015 tein huolellisen taustakartoituksen jo tehdyistä tutkimuksista, mittareista ja tutkimusasetelmista. Syksyllä 2015 tehtiin tutkimusasetelma (RCT), valittiin ja käännettiin mittarit.

Syksyllä 2015 kartoitin ne kaupungit, joiden perheneuvoloissa Ihmeelliset vuodet –vanhemmuusryhmät ovat jo toiminnassa. Lähestyin 13 kaupungin perheneuvoloiden ja lastensuojelun päälliköitä, joista tapasin syksyn 2015 ja kevään 2016 aikana 10 kaupungin edustajat. Näiden tapaamisten lisäksi tapasin näiden kaupunkien lastensuojelun ja sosiaalityön työntekijöitä kertoakseni asiakkaiden ohjaamisesta tutkimukseen. Tein niille kaupunkien työntekijöille, jotka ohjaavat vanhempia tutkimukseen, myös materiaalipaketin, jonka avulla heidän oli helpompaa rekrytoida vanhempia (sis. aikataulut, ohjeistustiedote, aikataulut/ työnjako, ohjeistustiedote, vanhemmuusryhmäesite, tiedote ja suostumuslomake tutkittaville, lapsen kasvun ja perheen tuen kyselylomake, palautuskuoret, ajanvarauslomakkeet). Loin jokaiselle kaupungille myös nettipohjaisen ajanvarauskalenterin, josta he voivat suoraan varata asiakkaille tutkimusajat asiakastapaamisen aikana.

Keväällä 2016, saatuani tutkimukselleni puoltavan lausunnon HUSin koordinoivalta eettiseltä toimikunnalta, hain tutkimusluvat mukaan lähteviltä kaupungeilta. Samoihin aikoihin kirjoitin myös kaksi artikkelia, joissa olin ensimmäisenä kirjoittajana. Toinen artikkeli julkaistiin Suomen Lääkärilehdessä (10/2016) otsikkona Ihmeelliset vuodet –ryhmänohjaajien kokemuksista ohjelmasta ja sen soveltuvuudesta Suomeen. Toinen artikkeli, systemaattinen kirjallisuuskatsaus vanhemmuutta tukevien ohjelmien vaikuttavuudesta lapsen käytösongelmiin, ilmestyi Duodecimin lastenpsykiatrian teemanumerossa (10/2016).

Keväällä 2016 pidin tutkimukseen lähtevien kaupunkien vanhemmuusryhmän ohjaajille valmennuspäivän, jonka aikana käytiin läpi tutkimukseen, tutkittavien rekrytointiin sekä tutkimusympäristössä tehtävään vanhemmuusryhmän ohjaamiseen sekä intervention fideliteettiin liittyviä asioita. Elokuussa 2016 järjestin vanhemmuusryhmän ohjaajakurssin niille lastensuojelun perhetyöntekijöille, jotka lähtivät mukaan kolmanneksi ohjaajaksi ryhmään, ja joiden vastuulla oli kotikäyntien tekeminen intervention aikana.

Järjestin heille myös kahden päivän kotikäyntikoulutuksen, joka edellytetään niiltä, jotka tekevät Ihmeelliset vuodet-ohjelman mukaisia kotikäyntejä. Nämä koulutukset toteutettiin yhdessä yhdysvaltalaisen pääorganisaation kanssa. Tein samalla varainhankintaa tutkimusta varten ”myymällä” koulutuspaikkoja ulkopuolisille.

Syksyn 2016 alussa valmistin tutkimuslomakkeet (puhtaaksi kirjoitus, taitto, kopiointi). Tämän lisäksi pilotoin tutkimustilanteen kahden koeperheen kanssa. Syksyllä hankin tutkimukseen lähtevistä kaupungeista perheille tutkimuskertojen jälkeen jaettavat lahjakortit. Tästä aiheesta kävin pienoista ”kädenvääntöä” HUSin eettisen toimikunnan kanssa, mutta lopulta sain heidät suostumaan siihen, että perheille jaetaan 40 euron arvoisia lahjakortteja johonkin sellaiseen paikkaan, jossa perhe voi viettää aikaa yhdessä (elokuvat, lasten seikkailupaikka, uimahalli).

Syyskuun – marraskuun aikana tehtiin mittaroinnit kaikille 101 lapselle ja 60 vanhemmalle. Tutkimustilanne kesti 2 h / perhe. Vaikka apunani oli muutama tiimini kollega ja yksi harjoittelija, veivät nämä mittaukset yhteensä kolme kuukautta. Hankaluutena oli mm. se, että matkustusaika Raumalle ja Poriin on erittäin pitkä ja joinakin kertoina yhden päivän aikana oli vain muutama tutkittava perhe. Matkoja piti siis tehdä useina eri päivinä. Myös kaupunkien rekrytointivaikeuksista johtuen tutkittavia tuli ripotellen, eikä niin kuin olin alun perin suunnitellut (4 tutkimuspäivää / kaupunki).

Kaikilla kaupungeilla oli suuria vaikeuksia saada kasaan tarvittavaa 24 tutkittavan määrää. Koska tilanne näytti jo hetkellisesti melko epätoivoiselta, jouduimme laajentamaan sisäänottokriteereitä. Alun perin halusimme tutkimukseen pelkästään 3-6- vuotiaita lapsia, joilla on lastensuojelun avohuollon asiakkuus ja käytöksen ongelmia. Jouduimme ensin laajentamaan asiakkuuskriteeriä koskemaan sosiaalihuoltolain mukaisia asiakkaita ja lopulta myös kaikkia niitä lapsia, joiden vanhemmat kokevat lapsellaan olevan käytöksen ongelmia. Koska tämäkään ei vielä auttanut, jouduimme nostamaan lapsen ikäkriteeriä kuudesta vuodesta seitsemään. Tällä tavalla tutkimukseen saatiin lopulta 101 lasta ja heidän 1-2 vanhempansa (vanhempia n=60, 11 perheestä on mukana kaksi vanhempaa).

Kymmenestä alun perin mukaan lähteneestä kaupungista (Helsinki, Vantaa, Hyvinkää, Riihimäki, Oulunkaari, Turku, Raisio, Rauma, Pori ja Ylöjärvi) vain 7 osallistui lopulta tutkimukseen. Oulunkaaren kuntayhtymä jättäytyi pois siksi, että heiltä ei löytynyt riittävästi tutkittavia eikä heillä ollut henkilöstöresurssien vajauksen vuoksi mahdollisuutta tehdä kunnollista rekrytointia. Hyvinkää ei useista yrityksistä huolimatta myöskään saanut kasaan tarvittavaa määrää tutkittavia. Riihimäki jäi pois henkilöstöresurssien leikkausten takia (vanhemmuusryhmän ohjaajien kollegoita irtisanottiin perheneuvolasta eikä työntekijöillä olisi ollut aikaa vanhemmuusryhmän pitämiseen).

Heti kun kaikki kaupungin tutkittavat oltiin saatu tutkittua, heidät allokoitiin satunnaisesti interventio- ja kontrolliryhmiin, kaupunki kerrallaan. Satunnaistaminen tehtiin tietokoneavusteisesti käyttäen ”sequential balancing”-menetelmää, jolla voitiin satunnaistamisen yhteydessä taata tutkimusryhmien balanssi valikoitujen taustatekijöiden (sukupuoli, hoitopaikka/asiakkuus) suhteen. Randomisaation jälkeen kaikille tutkittaville ilmoitettiin randomisaation tuloksista puhelimitse ja kerrottiin vielä mitä tämä käytännössä tarkoittaa. Randomointi päätettiin tehdä vasta baseline -mittauksen jälkeen, jotta välttyttäisiin tutkittavien pois jäämiseltä ja arvonnän lopputuloksen vaikuttamiselta tutkimustuloksiin.

Viisi interventioryhmää (Ihmeelliset vuodet-vanhemmuusryhmää) alkoi marraskuussa. Kaksi ryhmää aloitti rekrytointivaikeuksien vuoksi vasta vuoden 2017 tammikuussa. Tämä ei kuitenkaan tule vaikuttamaan mittaustuloksiin, koska interventio saadaan vietyä läpi yhtenäisenä kokonaisuutena ennen kesää 2017.

Joulukuussa 2016 suoritettiin tutkimuksen toinen vaihe niiden kaupunkien kohdalta, joissa interventio alkoi marraskuussa. Tällöin lähetettiin tutkimuslomakkeet kaikkien tutkimukseen osallistuneiden lasten päiväkoteihin tai kouluihin. Tammikuun alkuun mennessä lomakkeita oli palautunut vähän yli puolet, ja nyt olenkin lähettänyt muistutuslomakkeet niihin päiväkoteihin / kouluihin, jotka eivät vielä ole lomakkeita

palauttaneet. Tammikuun puolella välissä lähetin lomakkeet myös niiden kaupunkien päiväkodeihin / kouluihin, joissa interventio alkoi tammikuun alussa.

Koko intervention ajan järjestin interventioryhmien ryhmänohjaajille työnohjauksen, jota annetaan heille 3 viikon välein. Työnohjaus tapahtuu osittain paikan päällä, osittain videoneuvotteluna. Työnohjauksessa katsotaan videoita ohjaajien ohjaustilanteista ryhmässä. Helmikuussa järjestän ryhmän ohjaajille myös konsultaatiopäivän, jossa ulkomainen ohjelman asiantuntija antaa konsultaatiota ryhmän ohjaamisen pulmakohtiin. Suomessa ei vielä tällaista osaamista ole, siksi täytyy tuottaa palvelu ulkomailta. Myös suomalainen työnohjaaja saa tällöin mentorointia omaan toimintaansa työnohjaajana. Näin varmistetaan ohjelman fideliteetti ja tutkimustulosten vertailukelpoisuus muiden tästä ohjelmasta tehtyjen kansainvälisten tutkimusten kanssa.

Tutkimuksen seurantamittaukset tehtiin aikataulussa keväällä 2017 ja myös seurantakyselyt lähetettiin kaikkiin päiväkodeihin/kouluihin heti intervention päätyttyä. Tällä hetkellä kyselylomakkeita puuttuu vielä 16 kpl, joten ensimmäisiä tehtäviäni nyt elokuussa on lähettää muistutusviestit.

8 vanhempaa keskeytti intervention, mutta tutkimuksen lopetti vain 4 vanhempaa. Tutkimuksen otos on tällä hetkellä siis 97 lasta.

Syksyllä 2017 aloitan tulosten analyysin ja ensimmäisten kahden artikkelin kirjoittamisen. Toivon alustavien tulosten olevan valmiit marraskuussa 2017. Nämä artikkelit toivon saavani julkaistua vuoden 2018 aikana. Maalis-huhtikuussa sekä kesäkuussa 2018 tehdään vielä 1 vuoden seurantamittaus vanhemmille ja lapsille sekä päiväkodeille / kouluille, jonka tulokset tallennetaan ja analysoidaan. Näistä tuloksista kirjoitan artikkelin, jonka toivon olevan valmis loppuvuodesta 2018.

Vanhempien ja lasten baseline-tulosten tallennus on tehty THL:n datamanagerin toimesta. Tämä on ollut suuri apu, koska en olisi itse siihen mitenkään ajallisesti pystynyt. Hänelle minun pitää kuitenkin vielä toimittaa standardoitujen lomakkeiden summamuuttujat, joten minun pitää perehtyä huolella lomakkeiden ohjeisiin. Toivottavasti sama THL:n työntekijä on käytettävissä myös jatkossa datan tallennuksessa. Keväällä / kesällä pitäisi vielä tallentaa päiväkotiki/kouludata sekä toisen mittauspisteen data.

Tutkimuksen edetessä olen ollut aktiivisesti yhteistyössä muihin kansainvälisiin tätä interventiota tutkiviin tutkijoihin sekä ohjelman kehittäjään. Olen myös ollut omakustanteisesti kahdesti vuodessa läsnä Ihmeelliset vuodet ohjelman Eurooppaseminaareissa, jossa käsitellään ohjelman tutkimukseen ja implementointiin liittyviä kysymyksiä.

Olen pystynyt toteuttamaan tähän mennessä tutkimukseni THL:n testamenttirahoituksen turvin. Viime vuoden lopulla sain käyttööni myös pienen summan THL:n yksikkömme budjettirahaa. Ilman näitä rahoituksia tutkimusta ei olisi ollut mahdollista toteuttaa. Nyt kuitenkin nämä rahat alkavat olla käytetty, joten tarvitsisin lisärahoitusta tutkimuksen loppuun saattamiseksi. Toivoisin Alli Paasikiven säätiön auttavan minua myös tässä asiassa.

Tutkimukseni tekeminen on työllistänyt minut täysipäiväisesti. Manualisoituun interventiotutkimukseen liittyy omat haasteensa. Tutkimuksessa pitää huolehtia ohjelman fideliteetistä (siitä, että ohjelmaa eli vanhemmuusryhmiä toteutetaan oikealla tavalla ja oikeilla sisällöillä) sekä huolehtia tukirakenteista tätä varten (esimerkiksi ryhmänohjaajien lisäkoulutus ja tukeminen työnohjauksella). Myös RCT-asetelma, sekä tutkimuksen kohderyhmä, luovat omat lisähaasteensa tutkimuksen tekemiselle.

Tähän mennessä työni on edennyt suunnitelmieni mukaisesti.